

LATVIJAS TUMŠGALVES AITU ŠĶIRNES VECĀ TIPA SAGLABĀŠANAS PROGRAMMĀ

veiktie precizējumi (26.01.2021.)

4. Prasības aitu un teķu iekļaušanai saglabāšanas programmā

Latvijas tumšgalves šķirnes aitu vecā tipa saglabāšanas programmā iekļauj tīršķirnes aitas un teķus, saīsinājums LTvt.

LTvt saglabāšanas programmas īstenošanai atbilstošu aitu un teķu izvēles kritēriji:

4.1. **Krāsa** – Vilnsega balta, aizsargmati uz galvas un kājām tumši pelēki, brūni. Nav pieļaujami balti segmati uz galvas, ausīm un kājām.

4.2. **Vilnsegas apaugums** – Ar vilnu apaugusi pieres daļa, vaigi, vēders un kājas līdz elkoņa un lecamai locītavai.

4.3. **Izcelsme** – Tīršķirnes (LT 100%) un zināma izcelsme trīs priekšteču paaudzēs.

4.4. **Asinība** - 1. priekšteču paaudzē: Tēvs (T) un māte (M) LT100%,

2. priekšteču paaudzē: TT un MT asinība LT 100%, TM un MM pieļaujama līdz 12.5% VM vai XX asinība.

Priekšteču asinībai definētās prasības neattiecas uz tām aitām un teķiem, kuru vecāki (māte un tēvs) iepriekšējo ģenētisko resursu saglabāšanas programmu īstenošanas laikā ir saņēmuši Latvijas tumšgalves ģenētisko resursu atzinumu.

Piecās priekšteču paaudzēs nav pieļaujama baltgalvaino aitu šķirņu asinība, izņemot pagājušā gadsimtā izmantoto Somijas landrases šķirni.

4.5. Produktivitāte:

4.5.1. ieteicams dzimuši metienā pa divi;

4.5.2. Skrepi genotips – R1; R2 un R3;

4.5.3. tēva vērtējums – Elites klase;

4.5.4. mātes vērtējums – Elites vai I klase.

4.6. **Eksterjers** – Bez izteiktām kļūdām. Vēlams, lai dzīvnieki būtu zemkājaini.

8. Ciltsgrāmatas kārtošana

Ciltsgrāmata ir informācijas krājums par aitu un teķu izcelšanos, produktivitāti un ciltsvērtību. Ciltsgrāmatā ieraksta novērtētus vaislas dzīvniekus ar šķirnei atbilstošu, zināmu izcelsmi un eksterjeru.

Ciltsgrāmatu kārtos šķirnes aitu audzētāju biedrība.

Ciltsgrāmatu izmanto:

1) ciltsdarba analīzei;

2) labāko dzīvnieku izlasei un pāru atlasei;

3) turpmāko ciltsdarba uzdevumu noteikšanai.

Ciltsgrāmatai ir divas daļas, pamatdaļa - A un papilddaļa – B.

Pamatdaļā uzņem visus dzīvus dzīvniekus, kuriem ir šķirnei atbilstoša izcelsme trīs priekšteču paaudzēs. Ciltsgrāmatas pamatdaļā uzņem arī dzīvnieka vecākus un vecvecākus, kas var būt arī likvidēti vai krituši.

Ciltsgrāmatas pamatdaļa ir sadalīta divās klasēs, A1 un A2.

A1 klasē ieraksta dzīvniekus ar atbilstošu izcelsmi un audzēšanas programmas prasībām atbilstošu produktivitāti (17. tabula).

17. tabula

LT vecā tipa aitu un teķu minimālās produktivitātes pazīmes ierakstīšanai ciltsgrāmatas A1 klasē

Produktivitātes pazīmes	Teķi	Aitas
Auglība	x	160
Kopvērtējuma klase	E	E vai I
Skrepi genotips	R1, R2 vai R3	R1, R2 vai R3
Ķermeņa apaugums ar vilnu	4 vai 5 punkti	3, 4 vai 5 punkti

A2 klasē ieraksta jērus, audzējamās aitas un teķus, aitu mātes un vaislas teķus, kuriem ir atbilstoša izcelsme un ir veikta snieguma pārbaude. A2 daļas dzīvnieki tiek uzņemti A1 klasē, kad sasniegti 17. tabulas produktivitātes rādītāji.

B daļas sieviešu dzimtas pēcnācēji var tikt uzņemti ciltsgrāmatas pamatdaļā (A), ja tēvs, tēva tēvs un mātes tēvs ir uzņemti tās pašas šķirnes ciltsgrāmatas pamatdaļā, bet māte un mātes māte ir uzņemti tās pašas šķirnes ciltsgrāmatas papilddaļā (B).

Ciltsgrāmatas papilddaļā (B) uzņem aitas ar šķirnei atbilstošu izcelsmi vismaz divās priekšteču paaudzēs un šķirnei atbilstošu vizuālo izskatu.

9. Vaislinieka sertifikāta reģistrēšana, izsniegšana un derīguma termiņa pagarināšana

Vaislinieka sertifikātus reģistrē un izsniedz šķirnes aitu audzētāju biedrība. Sertifikāta saņemšanai audzētājs iesniedz biedrībai pieteikumu, kurā norāda vaislas teķa identitātes numuru. Novērtētam teķim, kurš ir ierakstīts ciltsgrāmatas pamatdaļā (A2), tiek reģistrēts pārbaudes sertifikāts līdz 1 gadam, kura laikā tiek iegūts ģenētiskās kvalitātes novērtējums.

Lai pagarinātu sertifikāta derīguma termiņu, audzētājs ne vēlāk kā 30 dienas pirms sertifikāta derīguma termiņa beigām iesniedz biedrībai:

- 1) iesniegumu vaislinieka sertifikāta pagarināšanai;
- 2) Maedi-Visna izmeklējuma rezultātus, ja vaislinieks nav no M3 statusa novietnes.

Biedrība mēneša laikā pēc iesnieguma saņemšanas izvērtē dokumentus un reģistrē vaislinieka sertifikātu, vai paziņo par atteikumu.

Ja vaislinieka ģenētiskās kvalitātes novērtējums atbilst LTVt šķirnes audzēšanas programmā noteiktajām prasībām, teķi pārceļ uz ciltsgrāmatas pamatdaļas A1 klasi un pagarina sertifikāta derīguma termiņu uz 5 gadiem, saglabājot pirmo reizi izsniegtā sertifikāta kārtas numuru.

Biedrība LDC datu bāzē reģistrē informāciju par sertificētajiem vaisliniekiem, un sertificēto vaislas materiālu.

Pēc audzētāja pieprasījuma biedrība 10 dienu laikā izsniedz vaislinieka vai vaislas materiāla sertifikātu dokumenta formā.

LDC nodrošina publisku informācijas pieejamību par sertificēto vaislinieku vai sertificēta vaislas materiāla izcelsmi un ģenētisko kvalitāti.

10. Zootehniskā sertifikāta un izcelsmes apliecinājuma izsniegšana

Zootehnisko sertifikātu sagatavo biedrība, visu vecumu un dzimumu aitām, kas ir uzņemtas ciltsgrāmatas pamatdaļā (A).

Ja dzīvnieks ir uzņemts ciltsgrāmatā, vaislas dzīvnieku aprītei Latvijas teritorijā, zootehniskais sertifikāts nav nepieciešams.

Zootehniskā sertifikāta saņemšanai audzētājs iesniedz biedrībai pieteikumu, kurā norāda vaislas aitu identitātes numuru.

Biedrība pārbauda iesniegtās informācijas atbilstību un mēneša laikā pieņem lēmumu par zootehniskā sertifikāta izsniegšanu.

Izcelsmes apliecinājums tiek sagatavots visu vecumu un dzimumu aitām, kuras nevar uzņemt ciltsgrāmatas pamatdaļā. Apliecinājuma saņemšanai audzētājs iesniedz biedrībai pieteikumu, kurā norāda aitas identitātes numuru.

Biedrība mēneša laikā pārbauda informācijas atbilstību un izsniedz apliecinājumu. Ja izcelsmes apliecinājumu nevar izsniegt, biedrība rakstiski norāda atteikuma iemeslus.